

Faktaa:

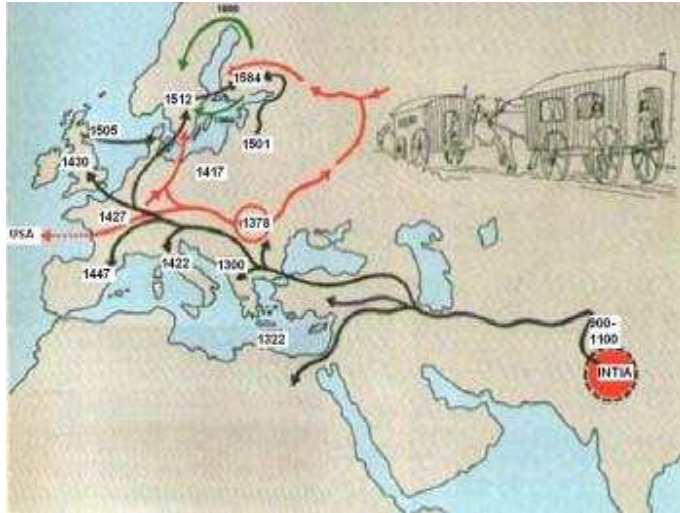
- *Romaneja maailmassa on noin 50 miljoonaa, joista 8-10 miljoonaa Euroopassa. Suomessa arvioidaan romaneita olevan n.10 000.*
- *Eurooppaan saapumisensa jälkeen romaneja karkotettiin maasta toiseen. He joutuivat vainojen kohteeksi ja heiltä riistettiin ihmisoikeudet. Ruotsi-Suomeen romanit saapuivat 1500-luvulla. Myös siellä romaneihin suhtauduttiin kielteisesti, heiltä kiellettiin sairaanhoito sekä kirkolliset toimitukset. Vuonna 1637 tuli voimaan hirttolaki, jossa annettiin lupa tappaa tavatut romanit.*
- *Toisen maailmansodan aikaan Hitlerin keskitysleireillä kuoli arviolta 500 000 romania.*
- *1900-luvun alkupuolella tavoitteena oli romanien sulauttaminen valtaväestöön.*
- *Vasta 1970-luvulla Suomessa alettiin hyväksyä romanit kansalliseksi vähemmistöksi.*
- *Vuonna 1995 romanien asema vähemmistöryhmänä Suomessa turvattiin lainsäädännöllä perusoikeusuudistuksessa.*

Romanit ovat suomalaisessa yhteiskunnassa **suurin vähemmistöryhmä**, jolla on oma kieli, omaleimainen tapaperinne, kulttuuri sekä suomalaisten vaiheista poikkeava historia.

Romanien historiasta ei ole systemaattista kirjoitusta. 1700-luvun lopulla kielitieteilijät alkoivat kielen avulla tutkia romanien historiaa. Kielentutkimuksen perusteella romanit ovat lähteneet luoteis-Intiasta Punjabin maakunnasta.

Intiasta maailmalle

Romanien vaelluksen syistä on esitetty monenlaisia oletuksia. Lähdön syyksi on esitetty luonnonmullistuksia, kulkutauteja, sotia ja paremman taloudellisen toimeentulon hankkimista. Romanien muutto ei kuitenkaan liene ollut massamuuttoa, vaan he ovat todennäköisesti lähteneet asuinseuduiltaan pienissä ryhmissä hieman eri aikoina. Yleisimmin puhutaan kolmesta suuremmasta muuttoaallostaa, joista ensimmäinen ajoittuu ajanlaskumme alkuun, toinen 700-luvun paikkeille ja kolmas ensimmäisen vuosituhannen alkupuolelle. Kaikki romanit eivät vaeltaneet länteen, vaan osa heistä suuntasi pohjoiseen, Armenian kautta Venäjälle ja osa etelään, Pohjois-Afrikan rannikon ja Egyptin kautta sekä Eurooppaan että mahdollisesti myös Amerikan mantereelle.

Tulo Eurooppaan

Romanien Eurooppaan tulovuotena pidetään yleisesti vuotta 1322, jolloin Simon Simeonisin muistiinpanojen mukaan ryhmä romaneja oli majoittunut Kreetan saarelle. Saman vuosisadan lopulla romaniryhmästä on mainintoja Kyproksen saarelta. 1300-luvun lopusta vuoteen 1430 mennessä romanit olivat levittäytyneet lähes koko Eurooppaan lukuun ottamatta Pohjois-Eurooppaa. Pohjoismaihin romanit ovat tulleet 1500-luvun alussa. Olaus Petrin kronikassa kerrotaan romanien saapumisesta Ruotsiin 1512. Heistä on mainintoja Ahvenanmaalta v.1559 ja Turusta v. 1580.

Euroopan yhteinäkulttuuri eli 1300-luvulla aika, jossa vieraat kulttuurit ja uskonnot koettiin vahvana uhkana kristillistä maailmaa ja elämää kohtaan.

Euroopassa hallitsi feodaalijärjestelmä, mikä perustui tarkkaan säätyjakoon. Romanit olivat uusina maahan tulijoina "muukalaisia" ja tarkasti määritellyn läänityslaitokseen perustuvan säätyhierarkian ulkopuolisia.

Euroopassa vihamielisyys muukalaisia kohtaan sai omat piirteensä ja sen vihan kohteeksi joutuivat myös romanit.

Valtio ryhtyi säättämään lakeja, jotta romanit saataisiin karkotettua alueilta; polttorviot, orjuus, hirttopuu. Perheet ja suvut pyrittiin hajoittamaan ja lapset ottamaan pakkohuostaan.

Romanit pohjoismaissa

Romanit tulivat 1500-luvun alussa Tanskaan ja Ruotsiin. Heidän oletetaan saapuneen Suomeen pääasiassa Ruotsin kautta 1500-luvun puolivälissä. Ruotsi-Suomen hallitusvalta suhtautui kielteisesti romaneihin. He joutuivat saman epäluulon ja vainon kohteeksi kuin Euroopassakin.

Juhana III, Ruotsi-Suomen kuningas, määräsi vuonna 1576 kaikki Norrlandin läänissä tavatut romanit karkotettavaksi valtakunnasta.

Vuonna 1637 kuningatar Kristiina määräsi kaikki Ruotsi-Suomessa tavatut romanit hirtettäväksi. Maassa astui voimaan kuninkaallinen määräys, jonka mukaan kaikki valtakunnan alueella olevat romanit piti karkoittaa ja maahan jääneet voitiin teloitaa ilman oikeudenkäyntiä.

Suomen muuttuessa v.1809 Venäjän keisarikunnan suuriruhtinaskunnaksi, valtiovallan suhtautuminen romaneihin alkoi vähitellen muuttua. Silloisten erityislakien tavoitteena oli romanien sopeuttaminen ja valvominen.

Romanit 1900-luvun Suomessa

Suomi julistautui itsenäiseksi vuonna 1917. Maassa astui voimaan uusi perustuslaki vuonna 1919. Romaneista tuli Suomen täysivaltaisia kansalaisia, mutta vain paperilla. Syntynyt uusi tasavalta lupasi kansalaisilleen tasavertaiset oikeudet lain edessä. Käytännössä ihmisten eriarvoisuus kuitenkin jatkui. Perustuslain julistukset eivät poistaneet romanien syrjintää.

Toisen Maailmansodan aikana romanit saivat kokea historiansa synkimmän ajanjakson. He joutuivat jakamaan juutalaisten kanssa saman kohtalon. Romaneita murhattiin n.600 000 (todennäköisesti jopa 1,5 miljoonaa)

Romanit saivat kokea assimilaatiopolitiikkaa, joka jatkui 1970-luvulle saakka. Romanin oli vaikea täyttää yhteiskuntakelpoisuuden vaatimuksia ilman oman kansallisen identiteetin hylkäämistä. Oman kulttuurin kehittämiseksi ei ollut kovin suotuisia edellytyksiä. Vähemmistön elintila jäi yhteiskunnan marginaaliin.

Vähemmistökyseymystä hoidettiin köyhäinhoidon tai kriminaalihuollon kysymyksenä. Näin vähemmistö leimattiin ongelmalliseksi alakulttuuriksi.

Yhteiskunnan romanipolitiikkaa

Yhteiskunnallisen yleisen kehityksen myötä myös romaneja koskevat kulttuuri- ja sosiaalipoliittiset toimenpiteet alkoivat 1960-70-luvuilla saada toisenlaisia sisältöä: opittiin näkemään romanikulttuurin säilyttämisen ja kehittämisen arvo.

Romanit saivat mahdollisuuden vakinaiseen asumiseen, joten koulunkäynti ja kouluttautuminen oli mahdollista. Työvoimaviranomaiset ovat pyrkineet tukemaan romaniväestöä työn saannissa ja ammattitaidon hankkimisesta.